

مکتبہ اسلامیہ

ادبی و سیاسی رسالہ اسبوعیہ در ❀

۳۱ نجی سنہ

۲۷ جمادی الاخری ۱۳۳۰

❀ پچشنبہ ❀

جلد : ۱۴ - جزو : ۱۵۰

سليم ثالث زمانده انكليزلرك استانبوله هجومى

محررى
مورخ دربول

(مابعد عن جزؤ ١٤٩)

حقيقت حالده ايسه سليم ثالثك مقاومتدن صرف نظر ايلسنه بر شى قالمامش
و كنديسنك مدافعه و مجادله ده دوام قرار قطعيسندن نكول و رجوع ايله مى ايجون
(سباستيانى) نك پك زياده ابراز آثار عزم و همت ايلسى ايجاب ايتمشدى . ١)
(سباستيانى) ده ١٧ شباطده انكليزلرك هجومى پك ياقلاشديغنى جريان
احوالدن و سائر علاماتدن تخمين و استخراج اينديكى جهتله دبوان هايونه بر تقرير
تقديميله باب عالمى مدافعه و مقاومته تشويق و تشجيع ايتمشدى . فرانسه سفيرى
بو تقريرنده درسعادتك نه درجه لرده قوتلى اولديغنى ، بر قاچ انكليز سفينه مى
ايجون بويله بيسوك بر شهرى ضبط و استيلا ايله نك بداعت مرتبه سنده بولنان
امكانسز لغنى ، بويله اهميتسز ، كوچك بر تهلكدن خوف و هراسه دوشمە نك
١) (دربول) ك ، (سباستيانى) طرفندن مرجعه ارسال ايديلن تحريرات رسميه به
استناداً واقع اولان شو سوزلرى ده قيد احتياط ايله تلقى اولمق لازمكبر . فى الحقيقه سليم
ثالثك مجبول اولديغنى حلم و ملايت ايله برابر لايتزلزل بر متانت طبعه ده مالك بولنديغى بتون
تواريخ عثمانيه نك شهادتيله ثابت اولديغندن انكليزلرك استانبول اوكنه ورودنده اهلى قوت
طرفندن بالاده نقل ايديلن سوزلرك مشار اليه ن صادر اولمش بولنى احتمالى ده قوبدر .
(سباستيانى) به كنجه آنك استانبولك مدافعه سنى احضارده بيوك خدمت و غيرتى سبقت
ايتديكى قابل انكار اولماقلىه برابر ، مساعى واقعه سنك اهميتنى زييد ايجون حقيقتى تحريف ايده رك
كوندردىكى تحريرات رسميه ده انكليزلره قارشى واقع اولان مدافعه نك منحصر ا كندى اثر
همنى اولديغنى ادعا ايلش بولنى وارد خاطر در . هر حالده (دربول) ك بو مبشده يالكز
بر طرفك قولنه استناداً وقوع بولان افادتاك او قدر حكى اولماق لازمكبر . للمعرج

بك كوناچ بر حركت تشكيل ايله جگنى و سفینهلرك مرمره يه دخولنى متعاقب بوزارده كى قلاع هايونى تحكيم ايتك صورتيله سفان مذكورده نك نه قدر مشكل بر موقعده براقيله جغنى برر برر ايضاح و اثبات ايلكده ايدى .

(سباستيانى) نك بك معقول اولان بو ايضاحات و تايميناتنه رغماً شىباطك (۲۰) نجى كوني آقشامى ، انكليز سفينه لر ينك بغتة ظهور و ورودندن متحصل عمومى قاريشقلىق آره سنده سليم ثالث معيقى اركانسندن اسحق بكى درحال فرانسه سفارتنه اعزام ايله سباستيانى) به ، حكومهت استانبولك قابل مدافعه بر حالده بولنديغنه احتمال و رلمديگنى وانكليزلر ، فرانسى سفيرى حربه سبب مستقل اوله رق كوستره جكلارى جهتله طرف شاهانه لرندن كنديسنك سلامت و امنيتى تكفل اوله ميه جغنى تبليغ ايتديرمشدى .

(سباستيانى) اير كيج بويله بر معامله يه منتظر اولدينى جهتله اسحق بك بياانندن طولانى قطعاً حيرته دوشمى . مع مافيه كال شدتله اظهار انفعال و تأسفندن ده خالى قالمى .

بومناسبتله اسحق بك سويلديكى سوزلىرى (طاليران) ، ارسال ايلديكى ۳ مارت تاريخلى تحرير رانده بالذات كنديسى شويله نقل ايلكرده در :

« اسحق بك ، متبوع مفتخم طرفندن بكا توديع ايدلمش اولان بر وظيفه يى هيچ بر صورتله ترك ايتمه جگمى ، بر فرانسى سفيرى بك عظيم السطوه بر حكومهت منسوب اولدينى و كنديسنك استقامى درحال آلنه جغندن امين بولندينى جهتله اويله بر سفيرك خلقك عصبان و قيامى بولنده بر تهلكدن قطعاً قورقيه جغنى جواباً افاده ايلديكم كى ، انكلتره نك قبول ايتديرمك ايستديگى شرائطه موافقت ايلديگى تقدردره حكومت عثمانيه ناموس و حيثيتى الى الابد غائب ايدمه جگنى و اوروپاده كى ملكى ده كاملاً ضايع ايلكه معروض قاله جغنى و انكليزلره (۳۰) ۱) مليون نفوسلق بيوك بر دولتى بويله قولايجه جق تسليم ايلكدن ايسه استانبولى ترك ايدمه ك مثلاً ادرنه يه جكمك اوله اوله جغنى و باب عالينك (آرپوتنوط) طرفندن تكليف ايديلن معاهده نامه يى قبول ايلسى حكومت عثمانيه يى حشمتلو ايمپراطور من طرفندن اظهار اولان (۱) اوتاريخده سلطنت عثمانيه ۶۰ ميلونه قريپ تبعه به حاكم ايدى .

آثار مؤدت و مخالفتدن محروم ايتدکدن ماعدا کنديسنک غضب و شدتده معروض براقه جفنی بالذات ذات شاهانه عرض ايلسنى کنديسندن رجا ايتدم . «
عين گوندهده نابوليون طرفندن سليم ناکه خطائاً (وارشوا) دن ارسال ايديلن و (۲۰) کانون نان تاربخنى حاوى اولان بر نامه حکمدارى سفارتخانهيه ورود ايلشدى . نابوليون بو تحريراتنده ذات شاهانه يي . روسيه ناکه (موالدويه) دن حراً جيقارلمه سنه قرار و ير مش اولمسندن طولايي تبريك ايلکده و شو سوزلرى ده سويلکده ايدى :

« ذات هايون حضرت پادشاهيلى . المده اولان بالجله وسائط ايله کنديلرينه مظاهرمده قصور ايتمه جکمدن امين اولسونلر . روس اردولرى پيش عزيمدن رجعت و فرار ايلکده دوام ايديبورلر . شمعى آراق سلطنت عثمانيه ناکه تحکيم و تقويه بديانک تام صرهمى کلمشدر . فقط ذات شاهانه لرى . هر ايکيزکده دشمن مشترکلرينه بر آن راحت يوزى کوسترمه مک ايچون . بالجله تبعه و زير دستان هايونلرينک روابط صداقت و محبتنه استناداً تدابير شديده عزيمکارانه يي اتخاذ بيورمليدرلر . »

— ۳ —

استانبولک (سياستيانى) طرفندن صورت مدافعه سي

(سياستيانى) نابوليونک بو مکتوبنى على العجله ترجمه ايتديره رک عتبه شاهانه يه تقديم ايتدى .

باب على ايچون نه يايىق ايحباب ايلکده ايدى ؟ انکليزلرک ايسستدکارينه موافقت ايتمک . بر طرفندن استانبولى تسليم ايلک . ديگر طرفندن روسلرک اولاخ و بغدادى زير استبدالرينه کچيرملرينه مساعدده و برمک ديمک ايدى . بونک ايسه حکومت عثمانيه ناکه انقسام و اضمحلالنه مبدأ تشکيل ايليه جگنده شهب ايديله مزدى . بوندن ماعدا او زمان دولت عثمانيه ناکه استقلال و تمام ملکيسنک

يكانه طرفدار و مدافعى كې كورنمكده اولان ناپوليونك غضبى جلب ايدلمش اوله جقدى ، كه اوده بويله بر وسيله دن بالاستفاده طور و معامله سنى بسبتون دگيشديره بيليردى .

حال بو ، كه انكليزلره مقاومت ايلديكى تقديرده ناپوليونك پك قيمتدار بولنان اتفاقى محافظه قلمش اوله جنى كې . شايد نتيجه ده انكليزلره قارشى برده مظفريت احراز ايديليرسه اوده باب عالينك شرف و اعتبارنى پك زياده تزييد ايلش بولنه جقدى . بو صورته ده بلكه دولت عثمانيه نك سطوت و مكنت قديمه س نك اعاديسى اسباب و وسائلى تا مین اوله جق . فرانسه نك سطوت و عظمتنى حصوله كتيرن وسائلك تدقيق و تطبيقى صورتيه بنيه دولت يگيدن اكتساب زندكى ايله جك . چوقدن برى دوجار انقطاع اولان او اسكى سلسله غلبات و فتوحاته يگى بر سلك شان و ظفر علاوه ايديله جك . خلاصه ناپوليونك ديدكى وجهله (بنیان سلطنت عثمانيه ايدىاً محكم و ترصين قلمش) اوله جقدى .

ايسته بتون بو احتمالات اميد افزانك اهميتى نهايت رجال عثمانيه جه مظهر تقدير اولدى ؛ و بناء عليه مقاومت و مدافعه ده ثابت قدم اولقى صورت قطعيه ده تقرر ايلدى .

(سياستيانى) دن ده مدافعه نك امراداره و سوقنى درعه ده اجمه سنى رجايتدكلرى كې . نجارب سياسيه و عسكريه سندن استفاديه مسارعت كوسترلدى . ايسته بوندن طولاني در ، كه (سياستيانى) استانبولك انكليزلره قارشى مدافع حقيقيسى عد اولمقى لازمكلىر .

(سياستيانى) اول امرده باب عاليه . كنديسنك باشليجه واقعه ده ايجاب ايدن طابيه لرى ترتيب ايدم بيلمسى ايجون . مذاكرات ايله وقت قازانمىنى و انكليزلرى لوزون اوزادى به مكالمات ايله اويالامنى توصيه ايتدى .

باب عالي ايسه بو خصوصه ذاتاً چوقدن اكتساب ممارسه ايلش . مذاكراتى سورنجه ده براققدمه صاحب اختصاص اولمشدى . بو دفعه ايسه ايش يالگىز اوج درت كون قازانمقن عبارت بولنقمده ايدى .

شباطك (۲۱) نجی گونی (روویال جورج) دیرگنه مذا كره طلبنه اشارت اولان بایراغی كشیده ایلدی . بواشارت كوردیلیر كورلمز اسحق بك آمیرال (دوقوورط) ك زدینه اعزام قلندی . (آربوتنوط) ایله (دوقوورط) كندیسینه برنوطه ویردیله . بنوطه ده انكلیز سفیریه آمیرالی چناق قلعه سی بوغازندن «عثمانی بطاریه لریك شدتلی آتشلرینه» رغماً بلامزاحم كچمكه موفق اولدقلرینی بیلدیردكن صكره صوك دفعه اولمق اوزره بردها مذا كره تكلیف ایلمكه و ایرتسی گون غروب شمعدن اول بهمه حال جواب ویرلمسینی طلب ایتمكه ایدیلر .

وضع ایتمك لری شرائطه كلنجه اول امرده (۲۵) كانون ثانی ده ویریلان اولتیماتومك شرائطی تكرار ایلمكه و بوندن ماعدا . درحال (سباستیانی) نی استانبولدن تبعید ایلیرك فرانسه ایله محاربه یه مجبور اولمق تهلكه سی گوزه آلدیرمق . اون بش بیوك سفینه و اون بش ده فرقتین دن عبارت اولان عثمانی فیلوسنی آلتی آیلق ارزاق و مهمات ایله برابر درحال تسلیم ایلك . بوغاز ایچی ایله چناق قلعه سی انكلیز فیلوسنك اله براقق . روسیه و انكلتره ایله یكیدن عقد اتفاق ایتمك . صلحك انعقادینه قدر اولاخ و بعدانی و طونه اوزرنده كی قلاعی روسیه یه ترك ایدمك حكومت مذكوره نك آرزولرینی اسعاف ایتمك كی یكی بر طاقم مطالبات شدیدده بولمقده ایدی .

بووقوعاته متعلق بعض نقطه لری محرراتدن نقل و اقتباس ایلمكیمز سالف الذکر لهلی قونت رفقا سندن برینه یازدینی مکتوبده بومناسبته شو سوزلری سوبلیور : « عزیزم ، انكلیزلوك مدعیات شتر كره كارانه لرینی ، آلتی آیلق ارزاق و مهمات ایله برابر بتون عثمانی فیلوسنك تسلیمینی و چناق قلعه سی ایله بوغاز ایچی قلاعه عسکر اقامه سنی طلب ایلك درجه لرینه واردیره جقلرینه احتمال ویرمديكیز ؟ عجباً بویله حیدودلرله بر دنیا ده ساكن اولمق تمكخیدر ؟ »

انكلیزلر فیلولرینی استانبول اوگنه كتیرمكه موفق اولمقله شرق یولانی نابولیونه آرتق كاملاً سد ایلمك لری و باب عالی یی ده تمامیه تحت جبر و تمكك لرینه آلدقلری ذهابه دو شمعلردی .

حال بو، كه درميان ايستكلى مطالبات و مدعايتك افراط درجده اغيرلنى . سلطان سليم دولتك انقساسى تصور ايدليكي قورقوسنى و برمكدن و بناء عليه نزدند (سياستبانى) نك نفوذ و اعتبارنى آرتدبرمكدن بشقه برشيته خادم اولدى . فرانسز سفىرى كمال عزم و ثبات ايله شهرك امر مدافعه سنى اله آلدى . مع مافيه بو خصوصده كافى درجده مظاهرت كوره جگندن و استحصال موفقيت ايله جگندن امين بولمىوردى . بوجهتله (طاليران) اوصرمده يازدينى برمكتوبده « هيچ اولمازسه ناموس و شرفى قورتارمش اوله جغز » سوزلرني سويلش ايدى . (سياستبانى) سليم ثالث طرفدن قبولنى التماس ايدليگندن بو طلب و التماسي مظهر اسعاف اوله رق حضور پادشاهى به چيقدى و مدافعه و مقاومتك صورت ترتيب و احضارينه دائر واقع اولان مطالعاتى طرف پادشاهيدن بالتقدير تصويب ايدلى . ديكر طرفدن بتون استانبول خلق ده كنديسنه مظاهر و معين اولمغه قرار وىرمىشى . چونكه انكليز فيلوسنك و روديله برابر حصوله گلن هيجان شديد سراى قبولرندن خارجه جوقلق چيقمه مش و بر قاچ ساعتدن فضله دوام ايله مىشى . حرم هايون مخدراتى ، سلاطين مخلوعيه مخصوص اولان (اسكى سراى) ا نقل ايدلى . ۱) و سليم ثالث ده شهرك مدافعه و تعبيه سى خصوصنده بالذات چالشمغه باشلادى . عثمانيلر پادشاهلرينك بويله كندى آره لرينه قاريشهرق ايش كوردىگنى مشاهده ايدنجه وجودلرندن آنى بر سياله برقيه كچمش كى صوك درجده شوق و غيظه گلديلر . بتون خلق انكليزلك تجاوز ناكسانه سندن طولانى نفرت و حدتلىرى كمال شدتله اظهار ايتمكده ايديلر . يكچيريلر وقت صلح و آسايشده طاشمق اعتيادنده اولدقلى صوبالرينى براقهرق ياتاغان و تفكلىرى آلديلر . پادشاهك اراده سى موجبجه نه قدر عمله و لوازم انشايه وارسه هيسى در حال ضابطان و مهندسلىك امرينه آماده طوتلديلر . مسلمانلر طوپلرك اداره سنه مأمور اولمش ايديلر . تبعه خرسانيه ده بطريقلرينك سوق و اداره سيله طوپراق و مرمرى طاشمقده استخدام اوليورلردى . رجال حكومت ايسه بالذات كندى مسئوليتلىرى تحتنده اولمق اوزره كرك مسلمانلرك و كرك خرسانيانلرك ايشلرينى تحت نظارت و تفتيشده بولندبرمقده .

ایدیلر . او صرمدہ چناق قلعه سندن عودت ایدن دفتردار فیضی افندی ، بوغازلرک مدافعه سنه مخصوص انشا آتی قطعاً اہمال ایدہرک یالکیز سو ، استعمالات و اسرافات ایلہ وقت کچیرمیش اولدیغندن اعدام ایدلدی . فیضی افندینک بو صورتلہ جزا دیدہ اولمسی بتون مأمورلرک دیدہ عبرت و انتباہنی آچہرق « کندیلرندہ فکر و میل و مطاعت و انقیادک تقویہ سنی موجب اولدی »

روسلرک اعلان حرب ایتمکسزین (مولداویا) یہ تجااوز و قطعہ مذکورہ یی استیلا ایتسدکلری بر صرمدہ انکلیزلرک دہ عین صورتلہ بلا اعلان حرب بوغازلری کچہرک استانبولہ هجومہ قیام ایتملری بو ایکی متفق حکومتک پک ناکسانہ و حقوقشکسانہ بر پولتیقہ تعقیب ایلدکلرینی اثبات ایتدیگی جہتلہ بو حال مسلمانلرک حساسیاتی تحریک ایلش و ہونک نتیجہ سی اولمق اوزرمدہ افکار عمومیہ ، امر مدافعه نک کمال جدیدلہ تربیتی تأمین ایدہرک صورتدہ محافظہ غیظ و غلبان ایتمش ایدی .

چونکہ اہالی مسئلہ بو دفعہ ایشک مملکتلری ایچون بر استقلال ، یعنی حیات و موات مسئلہ سی اولدیغنی ایجہ تقدیر ایتمشلر و بو جہتلہ بر عزم و شدت نومیدانہ ایلہ اوزر اشقی لزومی حس ایلشلردی .

(سیاستیانی) ایسہ کندیلرندن بو قدر غیرت و ہمتہ انتظار ایلوردی . بو غیرتک بویلہ بردن برہ کمال شدت و قوتلہ اظہار ایدلمسی دہ ہیچ شہسز دوامسز اولہ جغندن نشأت ایلشدی .

(سیاستیانی) حال و موقعک ایجاب ایلدیگی تدابیردن باحث اولمق اوزرہ برطاقم خطرہ لر قلہ آلمقدہ و بو خطرہ لر درحال ترجمہ ایتدیریلہرک رجال حکومتہ رہبرلک خدمتی گورمکدہ ایدیلر .

فرانسز سفیرینک خطرہ لرندہ توصیہ ایلدیگی تدابیر ، استانبولک طوبہ طوتلہ سنہ میدان براقہ مق ایچون انکلیز فیلولسونک تقریبہ و یا سفینہ لرک طوب آغہ الک مساعد وضعیت آلملریہ ممانعت ایدلمسی ، لیمانک مدخلنک ، دشمن کبیلرینک ایچری کیروب عثمانلی فیلولسونی و ترسانہ نی یاقہ سنہ مانع اولہ حق صورتدہ محافظہ سنہ

چاليشلى ، و كرك استانبول جهتده ، كرك اسكدار طرفلرنده وجوده كتييله چك طابيه لرك آتشلرينه مقصواري براستقامت ويرمك صورتيله انكليز فيلوسى ايچون ، يلكن اوزرنده بيله بلاتليك شهربى طوبه طونق امكانك بر اقلامسى ، عثمانلى فيلوسى ، انكليزلر كميلرله چاريشه جق اولورسه لى الحاحه ساحلده كى طوبلرك حمايه سى آلتنه سهولتله التجا ايدم بيللى كې خصوصاتدن عبارت ايدى . شو حالده بايله جق ايش ، مواقع مختلفه ده ممكن مرتبه سرعتله ، متعدد طوبلرله مجهز چوق بطاريه لر وجوده كتييرمك صورتيله يا انكليز فيلوسنك هجومنه مقابله ايلك ويا خود انكليز آميرانده استانبوله تجاوز آرزوسى بيله بر اقامق ايدى .

حال بو كه او زمانه قدر استانبولده اسباب مدافعه نامنه هيچ بر شى يوق ايدى و هر شيك يگيدن ياللى اقتضا ايدىيور ايدى . فى الحقيقه بر قاچ كون ايچنده لازم اولان هر شى وجوده كتييرلدى . صانك بر سحر بازك قوه ساحرانسى اجراى تافير ايدىيورمش كې كرك استانبول جهتده ، كرك اسكدار طرفلرنده بر چوق طابيه لر يردن ظهور ايدىيورمكده ايدىلر .

سفارت مامورلرندن موسيو (روفن) ۲۶ شباط تاريخيله (طاليران)

كوندرديكى تحريرتده انشا آتى شو صورتله تعريف ايلكده ايدى :

« جنرال (سباستيان) هر طرفه يشمكده . هر كسى تشويق و تشجيع ايليه رك عمومه فعاليت بخش اولمده ، هر شيك ترتيب و تنظيمه باقمده ايدى . ديكر طرفدن كرك ذات شاهانه و كرك رجال حكومتى ده فرانمز سفيرينه امتثالاً شايد حيرت بر فعاليت خارقه نما كوسترمكده ايدىلر . عثمانلى ماتى فاتحلرك ، سليمان قانونيلرك زمان سلطنتلرنده كى همت و حماستنى يگيدن ا كتساب ايلش كې كورنيور و بو كې اثر حيات و زندكى بى ايسه ترك ماتى بيوك ناپوليون ايله اتفاقى تاريخندن اعتباراً كوسترمكده باشلامشدر . »

(مابعدى وار)